

Mechanikus technoidill

Gáspár György munkáiról

*öt szeretem, ki érzi a földet,
tapintja merészen a görcsös, a szörnyű
Medusa-valóság kő-iszonyatját
s szól: „ez van”, „ez nincsen”
Kosztolányi Dezső: Marcus Aurelius*

Már az antik bukolikus irodalom is összekötötte az idillt a természettel. A művekben megjelenő világ a pásztorokkal, állatokkal és egyszerű falusi élettel a korabeli nagyvárosi élet ellentéte volt, a tökéletes békés élet helyszíne, és lassan az általános értelemben vett elvagyódás szimbólumává vált. Hatása máig érezhető, sokszoros újrafelfedezésen és átértelmezésen keresztül is domináns, sőt, a természet és a régi korok szembeállítására a mesterséges modernitással szinte közhelyesnek tekinthető. Azonban világunk már nemcsak a természettől, hanem attól a városi élettől és fogalmi rendszertől is véglegesen eltávolodott, ahonnan Theokritosz és Vergilius vagy később a filozófus Rousseau vágódott vissza a természetbe. Az ő városuk, természettől távoli életük a mi nosztalgiánk tárgya is lehetne. Világunkban a tulajdon fogalma egyre kérdésesebb, helyét a szolgáltatás veszi át, a tárgyak mindinkább értéküket és értelmüket veszítik, ahogy életünk egyre nagyobb mértékben kerül át a digitális információs infrastruktúrába, ami magában is folyton változik. Az élet a késői kapitalizmusban tulajdonképpen egy végtelen rendszerfrissítés. Ebben a helyzetben nem csoda, ha újfajta nosztalgia ébredhet bennünk a geometriai tisztaság, a mechanikus iránt. A klasszikus mechanika, a newtoni fizika, a fizikai gépek magukban hordozták azt az ígéretet, hogy a világ – ha nem is azonnal vagy mindenki számára – megismerhető, irányítható, és így a rend eszméje a megfelelő elvek szerint átültethető a gyakorlatba is. Tanúsítja ezt a modern művészet: a de stilj és Piet Mondrian struktúrái, a Bauhaus letisztult vonalai mind erről az alapvetően optimista személetről árulkodnak.

Gáspár György 2019-es *City* és 2021-es *New Species* sorozatai ezt a régmúlt világot és álmodást idézik meg; egymásra rakódó, szó szerint átlátható üvegrétegekben, világos, tiszta színeikben, pontos derékszögekben a világ megérthető és áttekinthető. Később, a 2022-es *Machine* és 2024-es *Handyman* sorozatokban gépek jelennek meg, melyek ugyanígy idilliek és nosztalgikusak, még ha furcsán hangzik is ez az ékszíjakat és csapágyakat idéző művekkel kapcsolatban, de mégis igaz: egy olyan világ esztétikáját juttatják eszünkbe, amely radikálisan különbözik korunk információkezelés uralta spektakulum-gazdaságától.

Gárdonyi László

Gáspár György: Elevator (2020)